



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Secunda. De Quarto Præcepto Decalogi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

rum. Verùm de his ex professo inferiùs (f) agendo de Præceptis (f) Tract. 10. Dist. 1. per totum. Ecclesiæ.

DISTINCTIO II.

De Quarto Præcepto Decalogi.

QUÆSTIO I.

Quæ sit obligatio Filiorum erga Parentes?

1. **P**ostquam Supremus Legislator in Præceptis primæ Tabulæ compendiosâ, simulque ordinatissimâ serie tradidisset ea, quæ Divinum Cultum, Honorem, atque Amorem respiciunt: declaraturus in altera, eâque secunda Tabula, quæ ad Dilectionem Proximi pertinent, sapientissimè primo loco ponere dignatus est Præceptum de honore Parentibus impendendo, utpote qui post ipsummet Deum sunt particulare principium nostrum, *Exodi cap. 20. dicens: Honora patrem tuum, & matrem tuam. Et addidit: Ut sis longævus super terram.* Ad quæ verba Æternæ Veritatis respiciens D. Paulus, ad *Ephes. 6.* subjungit: *Quod est mandatum primum in promissione.*

2. Cæterùm, ut notat Catechismus Romanus, & unanimis Doctorum, nomine honoris Parentibus exhibendi tria præcipuè significantur videlicet Reverentia, Amor, & Obedientia. Ad hæc addunt nonnulli sustentationem Parentibus indigentibus subministrandam: verùm hæc commodè reducitur ad amorem eisdem impendendum.

3. Notandum autem, quòd prædicta tria sint actus propriæ virtutis, quæ Pietas dicitur; estque specialis virtus sub Justitia contenta, tanquam pars potentialis ipsius: (a) cum enim ad rationem Justitiæ pertineat, reddere cuique debitum suum, etiam Pietas, qua Parentibus debitum amorem, honorem, atque obedientiam præstamus, meritò sub ipsa contineri censetur. Neque enim hic sumitur Pietas pro studio internæ devotionis, ac sinceri affectûs erga Deum & Proximum; quomodo passim accipitur in S. Scriptura, ut 1. *Timoth. 4. Exerce te ipsum ad pietatem,* & alibi. Sed sumitur hic Pietas pro illa speciali virtute, qua colimus Parentes, tanquam vitæ & educationis nostræ post Deum

Deum auctores, debitam ipsis reverentiam, amorem, & obedientiam præstando.

Reverentia
parentibus
debita, in
quo con-
sistat?

4. CONCL. I. Quantum attinet ad Reverentiam, ex virtute Pietatis tenemur exhibere cultum, & reverentiam parentibus, non solum externam, quæ præstatur signis & officijs externis, utputà ipsis assurgendo, famulando, honorificè de illis loquendo, &c. sed etiam internam, quæ consistit tum in positivo actu recognitionis superioritatis, benevolentia, æstimationis, & cujusdam timoris filialis: tum in fuga vilipensionis, malevolentia, rancoris, contemptus interni, ac hujusmodi pravorum affectuum. Ita Herincx *disp. 10. de Religione, quest. 1. n. 2.* Bonacina *part. 2. disp. 6. quest. un. punct. 2.* & alij.

Contra eam
qualiter
peccetur?

5. Hinc qui verbo, gestu, aliòve signo exteriori gravem, juxta morem Regionis, ac communem hominum æstimationem, Parentibus inferunt irreverentiam, peccant mortaliter; juxta quod Exodi c. 21. dicitur: *Qui maledixerit patri suo, vel matri, morte moriatur.* Et Deut. 27. *Maledictus, qui non honorat patrem suum, & matrem.* Quinimò notant Doctores communiter, injuriam, quæ alijs hominibus illata mediocris foret, posse esse gravem, si Parentibus inferatur. Sic, prout exemplificat Bonacina *loc. cit.* & Ballæus *Æ. Filius. n. 4.* graviter peccant filij, qui parentes animo deliberato ad notabilem provocant iracundiam verbis contumeliosis. Item & ille mortaliter peccat, qui parentem percutit, etiam si hæc percussio cæteroquin levis foret. Idem dicendum censent, si Filius cum sufficienti deliberatione manum ad percutiendum eleverit: hæc enim communi hominum sensu gravis in Parentes injuria, & irreverentia reputatur. Verùm ista intelligenda sunt per se loquendo, ac nisi indeliberatio actus à mortali excuset.

Amor Pa-
rentibus
debetur.

6. CONCL. II. Quantum attinet ad Amorem, quo filij tenentur suos Parentes prosequi, obligatio hæc certa est. Nam cum quilibet Jure Naturæ teneatur diligere Proximum suum, quanto magis proprios Parentes? utpotè sibi conjunctissimos, & amplius præ cæteris proximos, cum ab ipsis vitam, & esse suum post Deum acceperit.

Non tamen
hi sunt præ-
ferendi
Deo.

7. Parentes tamen idcirco non sunt præferendi Deo, neque magis præ ipso diligendi, juxta illud Salvatoris, Matth. 10. *Qui amat patrem, aut matrem, plus quam me, non est me dignus.* Et Lucæ 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, &c. non potest meus esse discipulus.* Non quòd re ipsa, & absolutè odio habe-

ri debeant Parentes, sed comparative & respectivè ad Deum : cum quia Deus magis appreciativè diligendus est : tu^a etiam, quia si Parentes quidpiam mali, seu illiciti præcipiant, quòdque esset contra legem Dei, eisdem non est obediendum, juxta illud Act. 4. *Si justum est in conspectu Dei, vos potius audire, quam Deum, judicate.* Hinc S. Gregorius Papa Hom. 37. in Evangelia, ad propositum sic loquitur: *Sed si vim præcepti perpendimus, utrumque agere per discretionem valeamus, ut uxorem, & eos, qui nobis carnis cognatione conjuncti sunt, & quos proximos novimus, diligamus; & quos adversarios in via Dei patimur, odiendo, & fugiendo nesciamus.*

8. CONCL. III. Tandem quantum ad Obedientiam, certum quoque est, Filios teneri obedire Parentibus quidpiam legitimè præcipientibus. Unde & Apostolus ad Ephes. 6. ait: *Filij, obedite parentibus vestris in Domino, cum pluribus concordantijs.* Et quidem tenentur ipsis obedire in ijs, quæ spectant ad bonos mores, vel ad domus gubernationem, ita ut, si obedire recusant in materia gravi, & magni momenti, peccent mortaliter: idque multò magis dicendum, si id ex contemptu, aut animi obstinatione faciant. In rebus autem pravis, seu quæ sine peccato fieri nequeunt, obedire non tenentur, juxta dicta num. preced. Verùm occasione dictorum

Obedientia Parentibus præstanda: & in quibus?

9. Quæres, an Filius possit ingredi Religionem invitis Parentibus? Resp. cum D. Thoma 2. 2. q. 189. art. 6. & Doctoribus communiter. Si Parentes non sint constituti in gravi necessitate, ita ut Filiorum obsequio multum indigeant, possunt Filij Religionem intrare etiam contra præceptum Parentum. Ratio est: quia in statu eligendo Filius est sui juris, ac proinde post annos pubertatis quilibet ingenuus libertatem habet quantum ad ea, quæ pertinent ad dispositionem sui status, præsertim in his, quæ sunt Divini obsequij. Insuper magis est obediendum vocanti Deo, quàm Parentibus carnalibus. Unde Christus Matth. 8. reprehendit Discipulum, qui volebat eum statim sequi intuitu paternæ sepulturæ. Et S. Hieronymus in Epist. ad Heliodorum, quem refert D. Thomas 2. 2. quæst. 101. art. 4. ait: *Per calcatum perge patrem, per calcatam perge matrem: ad vexillum Crucis evola: summum genus pietatis est, in hac re fuisse crudelem.*

Filius an possit ingredi Religionem invitis Parentibus?

10. Dicitur notanter, si parentes non sint constituti in gravi necessitate. Etenim si Parentes in tanta necessitate constituti existant, quòd ipsis commodè aliter, quàm per obsequium Filiorum subveniri non possit, non licet Filijs prætermisso Parentum

Quid, si Parentes sint in gravi necessitate?

obsequio Religionem ingredi, sed debent eis remanendo in sæculo subire; idque cum Jure naturali, cum Divino, de honorandis Parentibus: dummodò remanendo in sæculo possint subvenire tali necessitati Parentum, & ingrediendo non possint. Ita Doctor Angelicus *cit. q. 189. art. 6. & q. 101. art. 4.* estque communis. Unde inter alias condiciones recipiendorum in Ordinem Seraphicum numeratur & hæc, quòd non relinquunt Parentes in sæculo in gravi necessitate constitutos. Siquidem & Christus Dominus *Matth. 15.* graviter redarguit Phariseos, qui intuitu religionis, & muneris Deo per filios oblatis, honorem, id est, sustentationem Parentibus debitam subtrahebant.

An Filius teneatur egredi ob extremam Parentum necessitatem?

11. Quinimò si Filius jam ingressus sit Religionem, in eaque Professionem emiseric, Parentes autem ejus in extremam necessitatem ex casu aliquo devolvantur; tenebitur Filius, admonito prius suo Superiore, ac nisi mediante hujus vigilantia Monasterium, sive Religio, æquè benè succurrere possit ac velit, egredi ad subveniendum extremæ suorum Parentum necessitati, dummodò verisimile sit, quòd egrediens possit ipsis subvenire: ad hoc siquidem obligat Filium ipsa Lex naturalis, & Divina. Si autem necessitas Parentum sit tantùm gravis, non tenetur egredi: tenetur tamen salvâ sui Prælati obedientiâ, & suæ Religionis statu, pium studium adhibere, qualiter suis Parentibus succurrat, aut per alios subveniatur.

QUÆSTIO II.

De Obligatione Parentum erga Filios.

Parentum obligatio erga liberos.

12. Sicut Filij erga Parentes, sic etiam Parentes erga Filios ad aliqua charitatis Officia obligantur. Et nomine Parentum intelliguntur non tantùm ipsi Genitores, sed etiam Avus, Proavus, alique Ascendentes. Nec refert, quòd hoc Præceptum Decalogi de sola Filiorum obligatione loquatur. Nam, quia reciprocam obligationem ipse naturalis instinctus, & affectio Parentum erga liberos satis inculcat, necesse non fuit, speciali præcepto eandem explicare: juxta commune adagium, *Per naturam sensualitatis amor potius descendit, quam ascendit.*

Tria generaliter debent Parentes liberis.

13. CONCL. I. Ex hoc Parentum amore erga Filios tria potissimùm Parentes illis debent. Primum, est alimentatio necessaria. Secundum, instructio in Fide, Religione, & bonis mo-

moribus. Tertium, cura, studium, & diligentia, ut in certo vitæ statu, pro conditione personæ, Liberi collocentur. Ita Matris disp. 11. Theol. Mor. n. 94. & seq. & communis aliorum.

14. Tenentur itaque in primis Parentes gravi obligatione Juris naturalis, curare conservationem, & educationem Liberorum suorum; hoc est. subministrare alimenta, & alia vitæ necessaria, puta victum, vestitum, habitationem, & tempore adversæ valetudinis competentes medicinas, & hujusmodi. Hoc tamen intelligendum est, quamdiu Filij illis indigent, nec sibi ipsis providere possunt.

Alimentatio necessaria, quid involvat?

15. Et quidem ad Matrem propriè spectat, alere Filios & Filias usque ad finem tertij anni; simulque lactare Filios per se, vel per bonam nutricem, quando iusta de causa per se non potest. Post triennium verò Liberorum educatio usque ad emancipationem pertinet ad patrem, ut dicitur l. Nec filium. C. de Patria potestate. Unde illi vulgati versiculi:

Mater pri. motriennio tenetur alere prolem, postcà pater.

*Mater alit puerum trimum, trimoque minorem.
Majorem verò pascere patris erit.*

16. Hoc tamen limitandum primò, nisi Mater dives sit, & Pater pauper: tunc enim etiam post triennium spectabit ad Matrem, alere Filium. Limitandum ulterius, nisi Pater ex infidelitate conversus ad veram Fidem, Matre in infidelitate permanente, petat Filium etiam triennio minorem sibi assignari, ut eum ad veram Fidem perducatur: quia tunc id erit faciendum, prout habetur cap. 2. de Conversione Infidelium, junctâ Glossâ ibidem. Idque merito statutum est in favorem Fidei Christianæ: nam summam esse rationem, que pro religione facit, habetur l. Sunt persona ff. de Religiosis, & sumpt. funerum.

Limitatur hoc,

17. Huc accedit obligatio, qua Pater tenetur providere Filijs in futurum, quantum honestè potest, habitâ ratione circumstantiarum particularium: ita ut si possit, vel relinquat illis sufficientem hæreditatem ad vitæ sustentationem, & conditionem statûs; vel certè eâ ratione dirigat, ut ipsimet addiscendo aliquam artem, aut scientiam, possint sibi ipsis providere de necessarijs. Et hoc innuunt illa verba Apostoli, 2. Corinth. 12. *Nec enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filijs.* Nam Filij per accidens duntaxat, hoc est, propter supervenientem eorum necessitatem, tenentur succurrere Parentibus; e contra verò Parentibus per se convenit, ut subveniant Filijs: & propter hoc non solum ad horam debent eis subvenire, sed ad totam suam vitam,

Parentes debent thesaurizare Filijs, quomodo?

tam, quod est *thesaurizare*, ut optimè notat Doctor Angelicus 2. 2. q. 101. art. 2. ad 2. Hinc inferunt Fillucius *tract. 28. part. 2. n. 28.* Bonacina *cit. disp. 6. punct. 5.* & alij, Parentes illos graviter peccare, qui diligentiam saltem mediocrem non adhibent, ut bona acquirant, quibus Filij alantur, & hæreditatem habeant juxta sui status conditionem: vel si bona dilapidando, impotentes sese reddant ad Liberos honestè secundùm statum suum educandos & dotandos.

Parentes tenentur instruere liberos in necessarijs ad salutem.

18. Quantum ad alteram Parentum obligationem, tenentur ij sub gravi obligatione instruere Liberos per se, vel per alios, in necessarijs ad salutem. Unde procurare tenentur, ut rudimenta Fidei addiscant, scilicet Orationem Dominicam, Salvationem Angelicam, Symbolum Apoitolorum, Præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, necessariam doctrinam de Sacramentis, & alia hujusmodi. Debent insuper illos verbis & exemplis, additâ etiam, si opus fuerit, charitativâ correctione, & paternâ castigatione, ad bonos mores, ac vitam Christianam inducere, & à peccatorum occasionibus avertere. Et quidem graviter peccant Parentes, si intalibus fuerint notabiliter negligentes; cùm à tali eorum instructione plurimum pendeat salus Liberorum & bona horum conversatio per vitæ decursum: nam, ut *Proverb. cap. 22* legitur, *Adolescens juxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab ea.*

Tenentur liberis relinquere libertatem circa electionem status. Excommunicatur, qui cogunt mulierem ad ingressum Monasterij.

19. Tertio tenentur Parentes Liberis relinquere libertatem circa electionem status, ita ut eum eligere sinant, ad quem ipsos à Deo vocari cognoverint. Unde graviter peccant Parentes, si absque juxta causa Filios impediunt, ne Religionem ingrediantur; aut econtrâ, si eos invito dolo, vel minis, ad ingressum Religionis cogant. Quinimò Concilium Trid. *sess. 25. de Regularibus, cap. 18.* excommunicat omnes, & singulas personas, quæ quomodocunque coegerint aliquam virginem vel viduam, aut quamcunque aliam mulierem invitam præterquam in casibus à Jure expressis, ad ingrediendum Monasterium.

QUÆSTIO III.

De obligatione Subditorum erga Superiores, & econtrâ.

Parentum nomine, qui omnes hic comprehendantur?

20. **E**T si nomine Parentum, quos in honore habendos esse, statuitur hoc quarto Præcepto Decalogi, præcipue intelligi.

celligantur ij, qui eos secundum carnem genuerunt : nihilominus hoc nomine , simul ac praesenti praeccepto , omnia ea personarum genera comprehenduntur , quae quandam in nos superioritatem habent , & ad sequentia quatuor capita communiter reducuntur. Primum est Parentum , qui secundum carnem nos genuerunt. Alterum est Superiorum , potestatem spirituales in nos habentium : ut sunt Episcopi , Curati , Pastores , &c. Tertium est Superiorum , potestatem in nos saecularem habentium : quales sunt Reges , Principes , Duces , & Domini. Quartum est aliorum , qui aliquam super nos potestatem habent : quales sunt Magistri , Tutores , & hujusmodi. Hinc

21. Infertur I. Quod ea , quae de officiis & obligationibus filiorum erga parentes , & parentum erga filios , haecenus dicta sunt , servata debita proportione etiam intelligi debeant de officiis & obligationibus Pupillorum erga Tutores , & alios parentum vicem gerentes : item de officiis & obligationibus servorum , subditorum , & quorumcunque inferiorum erga Dominos , aut Superiores suos , & econtrà. Mastrius *cit disput. 11. n. 98* Navarrus , Bonacina , Toletus , & alij passim ; idque ex *cap. 6. ad Ephesios* , & *cap. 3. ad Titum* , & alijs pluribus S. Scripturae locis satis obvius clarè liquet.

22. Infertur II. Quod Christiani omnes teneantur sub gravi culpa obedire Summo Pontifici , utpote Christi in Terris Vicario , in rebus ad Fidem , & Christianam disciplinam pertinentibus. Similiter , quod Dioecesani Episcopis , Parochiani Parochis , Servi Dominis , Subditi Superioribus , & Populi Principibus suis , obligentur praestare obedientiam in his , in quibus respectivè ipsis subsunt ; eisque reverentiam , & amorem specialem , aliisque officia , quotiescunque recta ratio & prudentia id postulat , exhibere.

23. Infertur III. Quod vicissim etiam omnes Superiores teneantur ad diligenter gerendam sibi Subditorum curam , tum in temporalibus , tum in spiritualibus , prout cujusque officium & conditio postulat. Ratio est : quia ejusmodi Superiores sunt caput Subditorum , idèoque tenentur quodammodo , servata tamen proportione , ad eadem , ad quae Parentes erga Filios. Totam hanc Superiorum erga Subditos , horumque erga Superiores obligationem , paucis complectitur Apostolus *ad*

DISTINCTIO III.

De Quinto Præcepto Decalogi.

QUÆSTIO I.

Quanam Quinto Præcepto Decalogi prohibeantur?

Ratio ordi-
nis. 1.

Agredimur nunc ea Præcepta Decalogi secundæ Tabulæ, quæ sunt negativa, seu quibus expressè prohibetur, quodcunque jus Proximi violare, aut ipsum in bonis suis injustè lædere. Quia verò inter alia bona hominis primum locum obtinet vita, meritò in hoc quinto Præcepto Decalogi per illa verba, Exodi 20. *Non occides*, severissimè à Deo interdicitur homicidium, ac quæcunque injusta læsio corporalis Proximi. Hinc fit

Hoc præ-
cepto pro-
hibetur
quodcun-
que homi-
cidium, si-
milique

2. **CONCL. I.** Hoc quinto Præcepto Decalogi prohibetur quodcunque homicidium injustè illatum, tam Proximi, quam sui ipsius. Ita certa, & communis; ac habetur expressè c. *Si non licet.* 23. 9. 5. atque patet ex illis generalibus verbis: *Non occides.* Et quidem hoc Præcepto non solum homicidium opere consummatum, quod est ultimum damnum in corpore, videlicet mors; sed etiam quodcunque aliud damnum injustum in corpore citra mortem, inferri prohibetur.

Damnum
injustum
corporis;

Mutilatio
enormis, &
non enor-
mis;

3. Porro hujusmodi damnum injustum in corpore citra mortem, aliud est irremediabile, ut mutilatio: aliud remediabile, ut vulneratio, aut alia læsio curabilis. Rursus mutilatio alia est enormis, quæ impedit ex toto actum aliquem humanum, qui competeret homini secundum illam partem amputatam; prout contingit in amputatione manus dexteræ. Alia non enormis, id est, non impediens actum humanum: ut amputatio digiti, vel alicujus partis digiti. Scotus 4. *dist. 15. q. 3. §. de secundo*, & alij.

4. **CONCL.**